

■ Sektor informacijske in komunikacijske tehnologije v Sloveniji

Gregor Zupan

Statistični urad RS, Litostrojska cesta 54, 1000 Ljubljana

gregor.zupan@gov.si

Izvleček

Informacijska in komunikacijska tehnologija je prodrla v vsa področja družbe. Spreminja načine poslovanja podjetij in komuniciranje posameznikov. Uporaba informacijske in komunikacijske tehnologije in povpraševanje po njej se nenehno povečujeta, hkrati pa se povečuje tudi število podjetij, ki se ukvarjajo z razvojem ali proizvodnjo te tehnologije in s storitvami, povezanimi z njenim razvojem ali vzdrževanjem. Podjetja, ki se ukvarjajo s proizvodnjo informacijske in komunikacijske tehnologije ali s storitvami v zvezi z njo, sestavljajo sektor IKT. Ta sektor je v Sloveniji leta 2012 sestavljalo 5.676 podjetij. Njihovo število se je od leta 2005 podvojilo. Večino sektorja IKT v Sloveniji (96 %) so leta 2012 sestavljala podjetja storitvenega sektorja IKT (tj. podjetja, ki so opravljala storitve informacijske in komunikacijske tehnologije); podjetja proizvodnega sektorja IKT pa so sestavljala preostale štiri odstotke sektorja IKT. Podjetja v sektorju IKT so leta 2012 zaposlovala 3,85 odstotka vseh zaposlenih oseb v Sloveniji in ustvarila s prodajo 3,2 milijarde evrov prihodka (brez DDV).

Ključne besede: Statistični urad Republike Slovenije, informacijska in komunikacijska tehnologija, sektor IKT, proizvodni sektor IKT, storitveni sektor IKT, SKD 2008, število podjetij, prihodek od prodaje, število zaposlenih, BDP.

Abstract

ICT Sector in Slovenia

Information and communication technology (ICT) has penetrated into all spheres of society. It is changing how businesses operate and how people communicate. In parallel with the increased ICT usage and demand for ICT, the number of enterprises engaged in the development or production of ICT and the services associated with developing or maintaining ICT is increasing. Enterprises engaged in the production or provision of ICT services represent the ICT sector. In 2012, the ICT sector in Slovenia comprised 5,676 enterprises. Their number doubled in comparison to 2005. Most of the ICT sector in 2012 consisted of enterprises that provided ICT services (services of the ICT sector), i.e. 96% of the total ICT sector. Enterprises in the manufacturing ICT sector accounted for the remaining 4% of enterprises in the ICT sector. In 2012, enterprises in the ICT sector employed 3.85% of all employees in Slovenia and generated EUR 3.2 billion turnover (excluding VAT).

Key words: Statistical Office of the Republic of Slovenia (SURS), information and communication technology (ICT), ICT sector, manufacturing ICT sector, service ICT sector, NACE Rev. 2, number of enterprises, turnover, number of employees, GDP.

1 UVOD

Informacijska in komunikacijska tehnologija je posegla v vsa področja družbe. Spreminja načine poslovanja podjetij, omogoča odpiranje novih tržišč, povečuje produktivnost itd. Njen razvoj in uporaba sta spremenila način komuniciranja med posamezniki. Hkrati z napredkom in s povečanjem obsega uporabe informacijske in komunikacijske tehnologije in povpraševanje po njej se je povečalo tudi število podjetij, ki se ukvarjajo z razvojem in s proizvodnjo strojne in programske računalniške opreme. S širitvijo uporabe informacijske in komunikacijske tehnologije v vsakdanjem življenju postaja jo čedalje pomembnejša tudi podjetja, ki opravljajo storitve, katerih glavni namen je poleg razvoja tudi vzdrževanje in po-

pravilo informacijske in komunikacijske tehnologije. Vsa podjetja skupaj, ki se ukvarjajo z dejavnostmi, ki so povezane z razvojem in s proizvodnjo opreme ali storitev informacijske in komunikacijske tehnologije, imenujemo na kratko sektor IKT (pojem je opredelila Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj, OECD). V prispevku analiziramo velikost in značilnosti sektorja IKT v Sloveniji. Analiza temelji na kazalnikih, kot so število podjetij, število zaposlenih, prihodek od prodaje, delež sektorja IKT v bruto domačem proizvodu (BDP) itd.

Vir podatkov, uporabljenih v omenjeni analizi, so bili podatki iz strukturnih statistik podjetij; v teh podatkih so zajeti podatki o podjetjih, katerih dejavnost se po Standardni klasifikaciji dejavnosti 2008 (SKD,

2008) uvršča v eno izmed področij dejavnosti, kot so B, C, D, E, F, G, H, I, J, L, M, N in S95 (<http://www.stat.si/klasje/klasje.asp>).

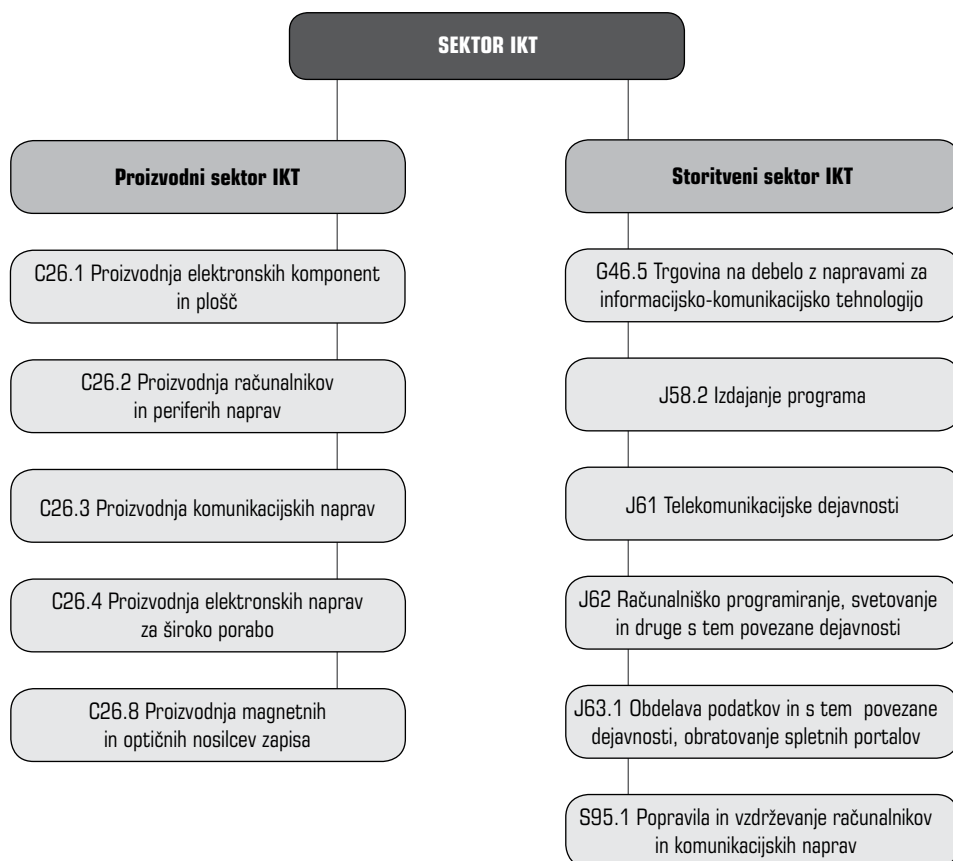
2 DEFINICIJA SEKTORJA IKT

Sektor IKT sestavljajo po definiciji OECD (Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj) podjetja, ki se po Standardni klasifikaciji dejavnosti 2008 (SKD, 2008) ukvarjajo z dejavnostmi, ki so povezane s proizvodnjo informacijske in komunikacijske tehnologije ali z opravljanjem storitev, povezanih z njo.

Standardna klasifikacija dejavnosti (SKD) je statistični standard za evidentiranje, zbiranje, analiziranje in izkazovanje podatkov, pomembnih za prikaz značilnosti gospodarstva, ter za spremljanje razvojnih gibanj in strukturnih sprememb. Uporablja se za razvrščanje poslovnih subjektov po dejavnosti v različnih statističnih in administrativnih zbirkah podatkov. (SKD je bila sestavljena na podlagi evropske

klasifikacije dejavnosti NACE, v Sloveniji smo jo začeli uporabljati leta 1994, SKD 2008 pa je njena zadnja različica.) SKD 2008 razvršča poslovne subjekte v področja dejavnosti, oddelke, skupine, razrede.¹

Po OECD-jevi definiciji se sektor IKT deli na proizvodni sektor IKT (vanj so vključena podjetja, ki se ukvarjajo s proizvodnjo računalnikov in perifernih naprav, elektronskih naprav za široko potrošnjo, proizvodnjo elektronskih komponent itd.) in na storitveni sektor IKT (vanj so vključena podjetja, ki se ukvarjajo s trgovino z informacijsko in komunikacijsko tehnologijo na debelo, s telekomunikacijskimi dejavnostmi, z računalniškim programiranjem, s po pravilom in z vzdrževanjem informacijske in komunikacijske tehnologije). Slika 1 prikazuje dejavnosti, s katerimi se ukvarjajo podjetja, vključena v sektor IKT, in delitev sektorja IKT na proizvodni in storitveni del.

Slika 1: Dejavnosti podjetij, vključenih v sektor IKT

¹ SURS, Standardna klasifikacija dejavnosti 2008, 2008 (<http://www.stat.si/doc/pub/skd.pdf>).

3 VELIKOST SEKTORJA IKT V SLOVENIJI

Sektor IKT v Sloveniji je leta 2012 štel 5.676 podjetij.² Njihovo število se je od leta 2005 zmerno povečevalo in do leta 2012 se je podvojilo (leta 2005 je namreč slovenski sektor IKT sestavljalo 2.777 podjetij). V obdobju 2005–2012 se je poleg števila podjetij v sektorju IKT povečal tudi delež podjetij v sektorju IKT med vsemi podjetji,³ ki so v tem letu izkazovala prihodke ali stroške dela: leta 2005 je ta delež znašal 3,1 odstotka, leta 2012 pa že 4,7 odstotka.

Večino sektorja IKT so leta 2012 sestavljala podjetja, ki so nudila storitve informacijske in komunikacijske tehnologije (torej podjetja storitvenega sektorja IKT), in sicer 96 odstotkov celotnega sektorja IKT. Podjetja proizvodnega sektorja IKT so pomenila preostale štiri odstotke podjetij celotnega sektorja IKT. Primerjava z letom 2005 pokaže, da se je delež podjetij v proizvodnem delu sektorja IKT v tem obdobju zmanjšal za tri odstotne točke (leta 2005 je znašal sedem odstotkov celotnega sektorja IKT), delež podjetij v storitvenem delu sektorja IKT pa se je obenem za tri odstotne točke povečal.

Podrobnejši pregled sektorja IKT nam pokaže, da

se je v obdobju 2005–2012 precej bolj povečalo število podjetij v storitvenem sektorju IKT, in sicer za 111 odstotkov: leta 2005 jih je bilo 2.587, leta 2012 pa že 5.460. Število podjetij v proizvodnem sektorju se je v omenjenem obdobju povečalo za 14 odstotkov: s 190 (leta 2005) na 216 podjetij (leta 2012).

V storitvenem delu sektorja IKT se je v obdobju 2005–2012 najizraziteje povečalo število podjetij, uvrščenih po SKD v dejavnost J63.1 Obdelava podatkov in s tem povezane dejavnosti, obratovanje spletnih strani: za 146 odstotkov. Sledila so podjetja, uvrščena v dejavnost J62 Računalniško programiranje, svetovanje in druge s tem povezane dejavnosti; število teh se je povečalo za 130 odstotkov. Hkrati je bilo v dejavnost J62 uvrščenih leta 2012 tudi največ podjetij v celotnem slovenskem sektorju IKT: dve tretjini ali 3.978.

V proizvodnem delu sektorja IKT se je v obdobju 2005–2012 najbolj povečalo število podjetij, uvrščenih v dejavnost C26.4 Proizvodnja elektronskih naprav za široko uporabo; njihovo število se je v tem obdobju podvojilo. V dejavnosti C26.3 Proizvodnja komunikacijskih naprav pa je prišlo v istem obdobju do zmanjšanja števila podjetij za 37 odstotkov.

Tabela 1: Število podjetij v sektorju IKT, Slovenija, 2005–2012

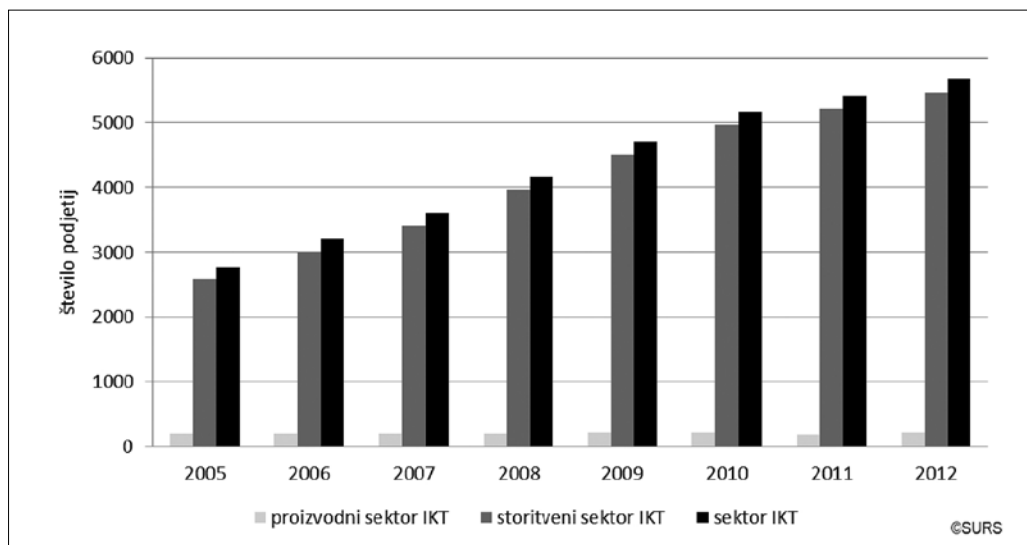
SKD 2008	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
C26.1 Proizvodnja elektronskih komponent in plošč	102	100	105	93	110	106	113	117
C26.2 Proizvodnja računalnikov in perifernih naprav	32	37	38	46	45	41	38	39
C26.3 Proizvodnja komunikacijskih naprav	35	35	32	35	30	30	24	22
C26.4 Proizvodnja elektronskih naprav za široko rabo	19	21	20	18	19	29	32	38
C26.8 Proizvodnja magnetnih in optičnih nosilcev zapisa	2	3	2	3	2	1	–	–
G46.5 Trgovina na debelo z napravami za informacijsko-komunikacijsko tehnologijo	169	205	223	245	249	250	257	270
J58.2 Izdajanje programja	13	17	25	25	30	28	27	28
J61 Telekomunikacijske dejavnosti	189	211	246	282	318	328	322	334
J62 Računalniško programiranje, svetovanje in druge s tem povezane dejavnosti	1.728	2.014	2.309	2.710	3.135	3.519	3.761	3.978
J63.1 Obdelava podatkov in s tem povezane dejavnosti, obratovanje spletnih portalov	224	286	337	411	449	502	545	552
S95.1 Popravila in vzdrževanje računalnikov in komunikacijskih naprav	264	276	270	294	316	336	303	298
Podjetja – skupaj	89.488	97.387	101.498	108.744	111.835	115.243	117.481	119.692
Sektor IKT	2.777	3.205	3.607	4.162	4.703	5.170	5.422	5.676
Proizvodni sektor IKT	190	196	197	195	206	207	207	216
Storitveni sektor IKT	2.587	3.009	3.410	3.967	4.497	4.963	5.215	5.460

Op.: – ni pojava

Vir: SURS

² Število podjetij sestavljajo registrirane pravne ali fizične osebe, ki so med letom opazovanja izkazale prihodek ali stroške dela in so bile tako aktivne vsaj del opazovanega obdobja.

³ Vključena so podjetja, ki opravljajo dejavnost, ki po SKD 2008 spada v področje dejavnosti B, C, D, E, F, G, H, I, J, L, M, N ali S95 (<http://www.stat.si/klasje/klasje.asp>).

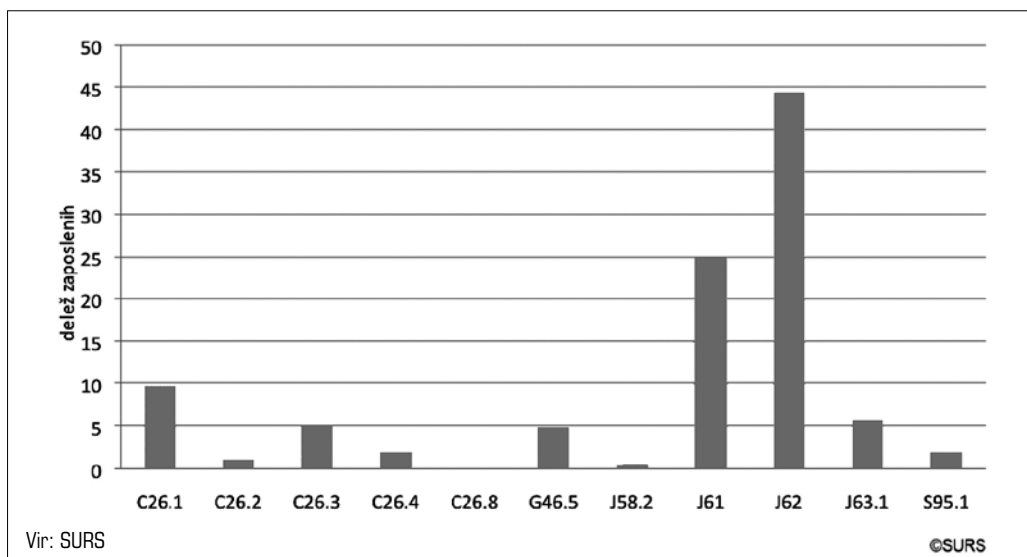
Grafikon 1: Rast sektorja IKT, Slovenija, 2005–2012

4 ŠTEVILO ZAPOSLENIH V SEKTORJU IKT

Sektor IKT je leta 2012 zaposloval 19.294 oseb.⁴ Ti zaposleni so pomenili 3,85 odstotka vseh zaposlenih oseb v Sloveniji. V primerjavi z letom 2005 se je delež zaposlenih v sektorju IKT povečal za 9 odstotkov. Tako kot se je v obdobju 2005–2012 zmanjšal delež podjetij proizvodnega sektorja IKT v celotnem sektorju IKT, se je hkrati zmanjšal tudi delež zaposlenih oseb. Leta 2005 je bilo v proizvodnem delu sektorja

IKT zaposlenih 28 odstotkov vseh zaposlenih v celotnem sektorju IKT, leta 2012 jih je bilo za deset odstotnih točk manj: 18 odstotkov.

Od zaposlenih v proizvodnem delu sektorja IKT jih je leta 2012 delalo največ v podjetjih, uvrščenih v dejavnost C26.1 Proizvodnja elektronski komponent in plošč: 1.892. Leta 2005 je bilo v podjetjih s to dejavnostjo zaposlenih 3.216 oseb. V osmih letih se je njihov delež zmanjšal za 41 odstotkov.

Grafikon 2: Zaposleni v sektorju IKT po dejavnostih, Slovenija, 2012

⁴ Zaposlene osebe so osebe, ki delajo pri delodajalcu (pri pravnih osebah, samostojnih podjetnikih ali drugih registriranih fizičnih osebah) in prejemajo plačo ter so na podlagi pogodbe o zaposlitvi (za določen ali nedoločen čas, s polnim delovnim časom ali z delovnim časom, krajšim od polnega) obvezno socialno zavarovane.

Od zaposlenih v storitvenem delu sektorja IKT jih je leta 2012 delalo največ v podjetjih, uvrščenih v dejavnost J62 Računalniško programiranje, svetovanje in druge s tem povezane dejavnosti. Število zaposlenih v tej dejavnosti se je v osmih letih povečalo za 45 odstotkov.

Celotni sektor IKT je zaposloval največ oseb leta 2009, in sicer 20.373 ali 3,66 odstotka vseh zaposlenih oseb. V obdobju od leta 2009 do leta 2012 se je število zaposlenih v sektorju IKT zmanjšalo za 5 odstotkov – na 19.294 – in je pomenilo 3,85 odstotka vseh zaposlenih oseb.

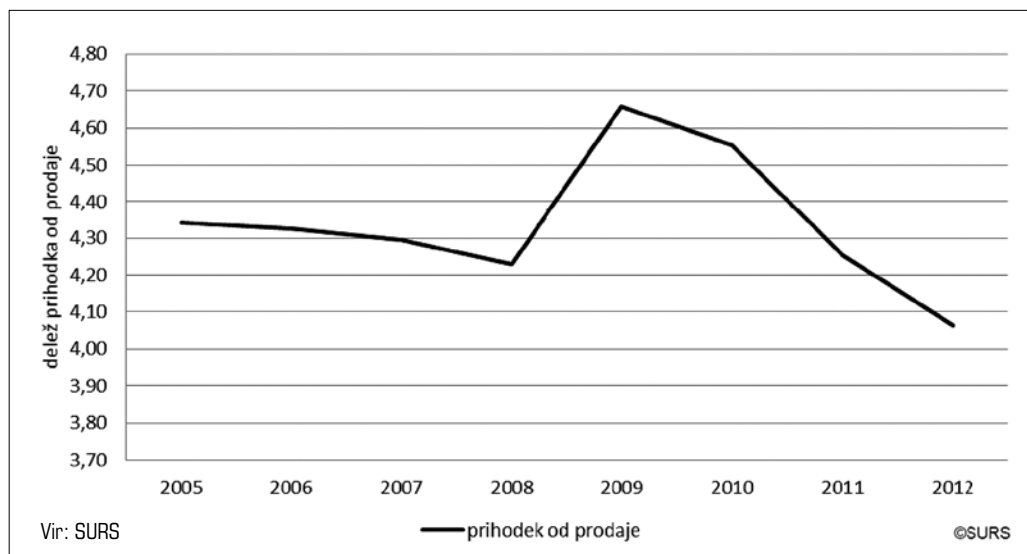
5 PRIHODEK PODJETIJ V SEKTORJU IKT OD PRODAJE PROIZVODOV IN STORITEV

Podjetja v sektorju IKT so leta 2012 ustvarila s prodajo⁵ proizvodov in storitev za 3,2 milijarde evrov prihodka (brez DDV). Ta znesek je pomenil 4,06 odstotka celotnega prihodka od prodaje proizvodov in storitev vseh podjetij. V primerjavi z letom 2005 se je vrednost prihodka od prodaje v sektorju IKT povečala za okoli 700 milijonov evrov (brez DDV) ali za četrtno. Razmerje med prihodkom od prodaje proizvo-

dov in storitev, ki so ga ustvarila podjetja v sektorju IKT, in prihodkom od prodaje proizvodov in storitev, ki so ga ustvarila vsa podjetja skupaj, pa pokaže, da je ostal delež prihodka od prodaje proizvodov in storitev podjetij v sektorju IKT vsa leta skoraj enak; leta 2005 je namreč znašal 4,34 odstotka, leta 2012 – kot je bilo že povedano – pa 4,06 odstotka.

Večino prihodka podjetij v sektorju IKT od prodaje so leta 2012 ustvarila podjetja v storitvenem sektorju IKT, in sicer 88 odstotkov; preostalih 12 odstotkov prihodka od prodaje so ustvarila podjetja v proizvodnem sektorju IKT. Delež proizvodnih podjetij v sektorju IKT se je zmanjšal tudi pri prihodku od prodaje proizvodov; leta 2005 je namreč ta znašal 16 odstotkov.

Od podjetij v sektorju IKT so leta 2012 ustvarila največji delež prihodka od prodaje podjetja, uvrščena v dejavnosti J61 Telekomunikacijske dejavnosti (41 odstotkov) in J62 Računalniško programiranje, svetovanje in druge s tem povezane dejavnosti (29 odstotkov prihodka celotnega sektorja IKT od prodaje proizvodov in storitev).

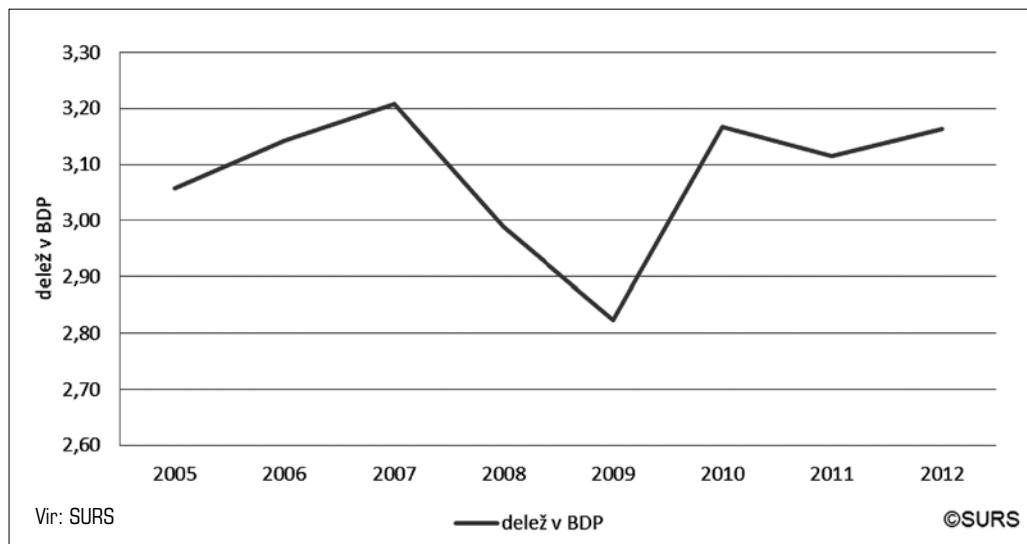
Grafikon 3: Prihodek od prodaje proizvodov in storitev podjetij v sektorju IKT glede na prihodek od prodaje vseh podjetij, Slovenija, 2005–2012

⁵ Prihodki od prodaje vključujejo prodajne vrednosti kupcem zaračunanih prodanih proizvodov ali trgovskega blaga in materiala ter opravljenih storitev. Merijo se na podlagi prodajnih cen, zmanjšanih za vse popuste. Prihodki zajemajo vse stroške in obremenitve, vezane na kupca (izključen je davek na dodano vrednost), prodajo osnovnih sredstev, prihodke od financiranja in druge izredne prihodke.

6 DELEŽ SEKTORJA IKT V BRUTO DOMAČEM PROIZVODU

Eno najpomembnejših meril celotne ekonomske aktivnosti je bruto domači proizvod (BDP). Delež sektorja IKT⁶ je v vseh opazovanih letih pomenil okoli

tri odstotke vrednosti BDP. Leta 2012 je znašal 3,16 odstotka celotnega BDP. Do manjšega padca je prišlo v letih 2008 in 2009. Gibanje deleža sektorja IKT v BDP je prikazano v grafikonu 4.

Grafikon 4: Sektor IKT v BDP, Slovenija, 2005–2012

7 SKLEP

V Sloveniji se je število podjetij v sektorju IKT v zadnjih osmih letih zmerno povečevalo. Pri tem opazamo, da se zmanjšuje delež proizvodnih podjetij in hkrati povečuje delež storitvenih podjetij v tem sektorju; delež storitvenih podjetij v sektorju IKT je leta 2012 pomenil 96 odstotkov celotnega sektorja IKT. Hkrati se povečuje število zaposlenih v storitvenem in upada njihovo število v proizvodnem sektorju IKT. Največji delež prihodka od prodaje v sektorju IKT ustvarijo podjetja, ki se ukvarjajo z dejavnostjo J61 Telekomunikacijske dejavnosti. Delež sektorja IKT v vrednosti BDP je bil vsa leta v ob-

dobju 2005–2012 približno enak: okoli triodstoten. Naraščanje uporabe IKT v vsakdanjem življenju posameznikov in v poslovanju podjetij je priložnost za nadaljnjo rast podjetij, s tem pa gotovo tudi za nova delovna mesta. Tudi statistični podatki to potrjujejo: delež zaposlenih v sektorju IKT se je v obdobju 2005–2012 povečal za devet odstotkov, medtem ko se je delež vseh zaposlenih v tem obdobju za štiri odstotke zmanjšal.

LITERATURA IN VIRI

- [1] OECD, Definicija sektorja IKT.
- [2] SURS, Strukturna statistika podjetij, 2005–2012.
- [3] SURS, Standardna klasifikacija dejavnosti 2008, 2008.

Gregor Zupan je metodolog na področju statistik informacijske družbe na Statističnem uradu Republike Slovenije. Sodeluje v posebni delovni skupini pri evropskem statističnem uradu (Eurostat), ki pripravlja osnutke modelnih vprašalnikov za raziskovanja, ki jih izvajajo države članice EU. Poleg tega je sodeloval v različnih projektih Eurostata: od izvedbe pilotnega raziskovanja o stroških nabav za informacijsko in komunikacijsko tehnologijo do investicij vanjo itd. Od leta 2010 sodeluje pri projektu Vplivi uporabe IKT na poslovanje podjetij, v okviru katerega s povezovanjem mikropodatkov različnih raziskovanj analizirajo vpliv uporabe informacijske in komunikacijske tehnologije na različne vidike poslovanja. Je avtor letnih objav o uporabi informacijske in komunikacijske tehnologije v slovenskih podjetjih in brošure E-poslovanje v podjetjih v Sloveniji in EU, 2004–2008.

⁶ Delež sektorja IKT v BDP je izračunan kot vsota dodanih vrednosti rezidenčnih proizvodnih enot v osnovnih cenah in neto davkov na proizvode in storitve.